

Warszawa, dnia 5 marca 2024 roku

Ministerstwo Cyfryzacji

ul. Królewska 27

00-060 Warszawa

e-mail: sekretariat.dp@cyfra.gov.pl

**Stanowisko w sprawie projektu ustawy Prawo komunikacji elektronicznej (UC7)
oraz ustawy Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo komunikacji elektronicznej (UC8)
w zakresie dotyczącym zmiany umów abonenckich**

Szanowni Państwo,

w związku z prowadzonymi konsultacjami publicznymi projektów ustaw Prawo komunikacji elektronicznej (PKE) oraz ustawy przepisy wprowadzający Prawo komunikacji elektronicznej (wPKE), niniejszym pragniemy zwrócić uwagę na konieczność rozwiązania palącego i kluczowego dla branży telekomunikacyjnej problemu zmiany umów abonenckich. Poniżej przedstawiamy rozbudowane stanowisko niżej podpisanych Izb gospodarczych w tej sprawie oraz apelujemy o ich uwzględnienie w toku dalszych prac legislacyjnych. W naszym przekonaniu konieczne jest przeprowadzenie szerokich konsultacji w tym przedmiocie oraz ujednolicenie polskich rozwiązań ze standardami obowiązującymi w innych państwach europejskich.

Postulaty zawarte w niniejszym stanowisku zgłaszane są niezależnie od uwag do PKE i wPKE w pozostałym zakresie, które Izby przedstawiają w toku konsultacji publicznych w późniejszym terminie.

I. Systemowy problem zmiany umów abonenckich w branży telekomunikacyjnej

A. Istota problemu

W Polsce istnieje systemowy problem branży telekomunikacyjnej, jakim jest daleko idące ograniczenie dokonywania zmian w umowach abonenckich. Na istnienie problemu wskazuje:

- 1) Fakt, iż niemal każda podwyżka cen ogłaszana przez większych dostawców, generuje zapowiedzi Prezesa UOKiK co do wszczęcia postępowania wyjaśniającego lub wszczęcie takiego postępowania (tym samym kwestionowane są założenia klauzul modyfikacyjnych).
- 2) Fakt, iż mimo wyrażonego w szeregu decyzji Prezesa UOKiK wymogu zawarcia klauzuli modyfikacyjnej w umowie, Organ ten arbitralnie kwestionuje działania zmierzające do wprowadzenia takich klauzul do umów, nie podając jednocześnie swojego stanowiska co do dopuszczalnej treści klauzuli (np. w formie wytycznych).

W konsekwencji powyższego przedsiębiorcy telekomunikacyjni:

- 1) Jeżeli wprowadzili klauzule modyfikacyjne to nie mogą być pewni, czy dokonanie na ich podstawie zmiany umowy nie zostanie zakwestionowane przez Prezesa UOKiK.

- 2) Jeżeli chcą wprowadzić klauzule modyfikacyjne, to nie widzą jaka treść klauzuli nie zostanie zakwestionowana i na jakich zasadach mogą ją wprowadzić, w szczególności w zakresie zawartych już umów.
- 3) Jeżeli wprowadzają klauzule, to często wyłącznie w nowych umowach, co prowadzi do różnego traktowania poszczególnych grup klientów oraz pozostawienia istotnej części umów zawartych na czas nieokreślony w stanie „zamrożenia” na całkowicie nierynkowych warunkach. W umowach takich nie można, bez ponoszenia poważnego ryzyka prawnego (w zakresie wysokich kar pieniężnych oraz obowiązku zwrotu abonentom wartości podwyżek), ani wprowadzić zmian, ani ich wypowiedzieć (wypowiedzenie umowy konsumentowi wymaga wskazania ważnej przyczyny, co budzi obawy o interpretację takich sytuacji przez organ ochrony konsumentów).

Podobny problem dotyczy też klauzul przewidujących waloryzację cen, która została jednoznacznie dopuszczona przez orzecznictwo TSUE (szczegóły opisano w pkt IV pisma).

Utrzymywanie powyższego stanu rzeczy nie może być rozumiane jako zdrowo pojmowana ochrona konsumentów. W prawidłowo funkcjonującym systemie prawnym, zasady zmian umów powinny być określone jednoznacznie oraz stosowane zasadniczo jednolicie względem wszystkich klientów danego przedsiębiorcy (czego wymagają założenia rynku masowego). Jeżeli na przedsiębiorcę nakłada się nowe obowiązki, nawet poprzez zmianę interpretacji i linii orzeczniczej jak miało to miejsce w przypadku klauzuli modyfikacyjnej, przedsiębiorca powinien móc te obowiązki wykonać bez narażania się na dodatkowe ryzyka prawne. Z kolei efektem działań organu ochrony konsumentów nie powinno być związanie przedsiębiorcy potencjalnie „wieczystymi” umowami, które w świetle art. 365[1] KC uznać należy za w ogóle niedopuszczalne w polskim systemie prawa.

W celu rozwiązania powyższego problemu, proponujemy wprowadzenie zmian w przepisach PKE, które szczegółowo zostaną przedstawione w dalszej części stanowiska.

B. Zmiany umów – stanowiska KOR¹ w innych państwach europejskich

Pragniemy zwrócić uwagę, że wymogi stawiane polskim przedsiębiorcom są bardzo surowe w porównaniu z innymi państwami europejskimi. Z oficjalnych stanowisk organów regulacji rynku telekomunikacyjnego (KOR) w zakresie zasad zmian umów telekomunikacyjnych wynika, że w wielu krajach zmiany są dopuszczalne już na podstawie samych tylko przepisów prawa (niezależnie od postanowień umowy). Dodatkowo, te same zasady stosuje się zasadniczo do umów na czas określony i nieokreślony. Podsumowanie stanowisk zawarto w poniższej tabeli:

Państwo (organ)	Wymóg klauzuli modyfikacyjnej	Prawo zmiany umowy na czas określony	Dopuszczalność indeksacji bez prawa wypowiedzenia umowy	Źródło
Wielka Brytania (Ofcom)	Nie	Tak	Tak	https://www.ofcom.org.uk/complaints/complain-

¹ Krajowe Organy Regulacyjne – organy zajmujące się regulacją rynku telekomunikacyjnego.

				about-phones-or-internet-services/contracts
Włochy (AGCOM)	Nie	Tak *	Brak informacji	https://www.agcom.it/rece-ssq
Francja (Arcep)	Nie	Tak*	Brak informacji	https://www.arcep.fr/dem-arches-et-services/utilisateurs/un-operateur-peut-il-modifier-le-contrat-qui-me-lie-a-lui.html
Belgia (BIPT)	Nie	Tak	Tak	https://www.ibpt.be/conso-mmateurs/modification-par-loperateur
Austria (RTR)	Nie	Tak*	Tak	https://www.rtr.at/TKP/was-wir-tun/telekommunikation/konsumentenservice/information/informationen-fuer-konsumenten/TKKS-Vertraege.de.html#heading-Einseitige-Vertragsaenderung-Darf-Ihr-Betreiber-den-Vertrag-ndern-und-was-koennen-Sie-in-diesem-Fall-tun
Portugalia (ANACOM)	Nie	Tak*	Tak	https://www.anacom.pt/streaming/03jmdi18.pdf?contentId=1603742&field=ATTACHED_FILE
Irlandia (ComReg)	Nie	Tak*	Brak informacji	https://www.comreg.ie/advance-information/contracts/
Niemcy (BNetzA)	Tak	Tak*	Brak informacji	https://www.bundesnetzagentur.de/DE/Vportal/TK/InternetTelefon/Vertrag/start.html
Holandia (ACL)	Tak	Tak	Brak informacji	https://www.acm.nl/nl/onderwerpen/telecommunicatie/zakelijke-klanten-telecom/telecomabbonement/mijn-aanbieder-verandert-mijn-abbonement-telefonie-internet-televisie

* Informacja nie wskazuje wprost na możliwość zmiany umów na czas określony, ale nie wskazuje na żadne rozróżnienie pomiędzy umowami na czas określony i nieokreślony.

Jak wynika z powyższego:

- 1) W 7 z 9 państw, w których dostępne są przedmiotowe stanowiska, nie wymaga się od przedsiębiorców nawet posiadania klauzuli modyfikacyjnej.
- 2) We wszystkich 9 analizowanych państwach nie rozróżnia się warunków zmiany umowy na czas określony i nieokreślony.
- 3) W 4 państwach organy regulacyjne informują konsumentów na swoich stronach internetowych, że w przypadku podwyżek wynikających z indeksacji cen, konsumentom nie przysługuje prawo do wypowiedzenia umowy, w tym umowy terminowej.

Powyższe pokazuje, że nie istnieje generalna praktyka ograniczania prawa przedsiębiorców do zmiany warunków umowy. Ochrona praw konsumentów nakierowana jest na to, aby spełnione zostały względem nich obowiązki informacyjne związane ze zmianą warunków umowy oraz przyznane prawo bezkosztowego wypowiedzenia umowy (z wyjątkiem przypadków indeksacji oraz wymienionych w art. 105 ust. 4 akapit 1 EKŁE). Jest to kierunek, który w naszym przekonaniu powinien zostać przyjęty także w prawodawstwie polskim. Odmiennie podejście powodować będzie wyłącznie pogorszenie konkurencyjności polskich przedsiębiorców oraz stagnację rynku telekomunikacyjnego, który od lat (w tym przede wszystkim w okresie i za okres wysokiej inflacji w latach 2021-2023) boryka się z niemożnością prawidłowego odzwierciedlenia w poziomie cen swoich usług masowych bardzo dużego wzrostu kosztów działalności. Zwracamy przy tym uwagę, że brak odpowiednich regulacji utrwali sytuację opisaną w pkt. A powyżej, w której jeden organ administracji (Prezes UOKiK), czyli nawet nie sektorowy organ regulacyjny, w sposób arbitralny i bez odpowiednich ustawowych kompetencji w praktyce reguluje poziom cen usług telekomunikacyjnych w Polsce. Taki stan budzi więc także poważne zastrzeżenia na gruncie praw i wolności gospodarczych oraz ogólnie konstytucyjnego porządku prawnego..

C. Zmiany umów – praktyka przedsiębiorców w innych państwach europejskich

Polscy przedsiębiorcy nie powinni być traktowani gorzej niż przedsiębiorcy w innych państwach europejskich. Rozumiemy potrzebę ochrony konsumenta, natomiast w naszym przekonaniu standard ochrony konsumentów jest wyznaczany przez powszechnie przyjęte i akceptowane praktyki panujące na jednolitym rynku UE. W pkt B powyżej przedstawiliśmy tabelaryczne zestawienie oficjalnych komunikatów KOR w poszczególnych państwach europejskich, z którego wynika, że wymogi w zakresie zmieniania umów abonenckich są w wielu państwach UE znacząco bardziej liberalne niż w Polsce, a przez to zrównoważone. Poniżej przedstawiamy dodatkowo analizę bazującą na badaniu przepisów prawa oraz ofert wiodących przedsiębiorców telekomunikacyjnych w poszczególnych krajach. W tej części pisma przedstawimy ogólne wnioski wynikające z analizy, natomiast do szczegółowych zagadnień odnosić się będziemy również przy omawianiu poszczególnych tematów (takich jak waloryzacja, umowy na czas określony, przyczyny zmian cen itp.).

W toku badania przeanalizowano przepisy oraz umowy w następujących krajach:

- 1) Niemcy, przepisy §223-224 TKG (Niemcy) w zw. z §315 BGB oraz warunki umowne Deutsche Telekom,
- 2) Austria, przepisy art. 135 TKG (Austria) oraz warunki umowne oferowane przez A1 Austria Telekom AG,

- 3) Hiszpania, przepis art. 67 Ley General de Telecomunicaciones oraz warunki umowne Orange Espana,
- 4) Francja, przepisy art. L224-33 Code de la consommation oraz warunki umowne Orange,
- 5) Belgia, przepisy art. 143 ustawy wdrażającej EKŁE² oraz warunki umowne Proximus, Telnet i Orange Belgium NV,
- 6) Włochy, przepisy ustawy wdrażającej EKŁE³ oraz warunki umowne TIM.

Przeprowadzona analiza pozwala wysnuć następujące wnioski:

- 1) Żadne z badanych warunków umownych wiodących przedsiębiorców telekomunikacyjnych w wymienionych wyżej krajach nie spełniłyby wymogów stawianych polskim przedsiębiorcom przez UOKIK.
- 2) Przedsiębiorcy zagraniczni zasadniczo rezerwują sobie w swoich warunkach umownych, zgodnie z brzmieniem dyrektywy EKŁE, prawo do zmiany cen usługi zarówno w umowach na czas nieokreślony, jak i czas określony (co jest kwestionowane w przypadku polskich przedsiębiorców telekomunikacyjnych). Mechanizm waloryzacji (indeksacji także obejmuje umowy na czas określony i nieokreślony).
- 3) Przedsiębiorcy zagraniczni zastrzegają w swoich warunkach umownych prawo waloryzacji (indeksacji) cen w oparciu o pełny wskaźnik inflacji lub wzrost wynagrodzeń, bez żadnych dodatkowych ograniczeń (w odniesieniu do polskich przedsiębiorców kwestionowane jest podniesienie ceny w oparciu o pełny wskaźnik, UOKIK zdaje się także twierdzić, że przedsiębiorca nie ma prawa skorzystania z waloryzacji w zakresie w jakim wzrost cen był prognozowany, np. w ustawie budżetowej).
- 4) Okoliczności umożliwiające zmiany w umowach, jeżeli są w ogóle określane, to w sposób zwięzły i ogólnikowy, częstokroć odwołując się do ogólnego pojęcia wzrostu kosztów, wzrostu obciążeń publicznoprawnych lub wskaźników inflacyjnych (przesłanki takie kwestionowane są przez UOKIK jako zbyt ogólne i blankietowe).
- 5) Przepisy krajowe w powyższych państwach, dotyczące zmian umów abonenckich, zostały wdrożone w sposób zwięzły i ogólny, stanowiący częstokroć tłumaczenie dyrektywy EKŁE. Zauważyć należy jednak, że w oparciu o ogólne, zgodne z dyrektywą przepisy, wykształciły się w tych krajach zupełnie inne niż w Polsce interpretacje organów ochrony konsumentów, za którymi idzie stosowna praktyka przedsiębiorców (nie są rozwiązania dogmatycznie prokonsumenckie, a wyważone co do interesów prawnych i gospodarczych przedsiębiorców i ich klientów). To powoduje, że w polskiej implementacji dyrektywy, konieczne jest doprecyzowanie omawianych zagadnień w taki sposób, aby praktyka i brak jasnych wytycznych organu ochrony konsumentów

² Loi portant transposition du code des communications électroniques européen et modification de diverses dispositions en matière de communications électroniques.

³ DECRETO LEGISLATIVO 8 novembre 2021, n. 207 Attuazione della direttiva (UE) 2018/1972 del Parlamento europeo e del Consiglio, dell'11 dicembre 2018, che istituisce il Codice europeo delle comunicazioni elettroniche (rifusione). (21G00230) (GU Serie Generale n.292 del 09-12-2021 - Suppl. Ordinario n. 43).

nie nakładają dłużej na polskich przedsiębiorców ograniczeń nieznanymi w innych państwach UE.

II. Uregulowanie w umowach abonenckich

Propozycja zmiany:

PKE

Art. 288. 1. Umowa o świadczenie usług komunikacji elektronicznej, w zakresie usług komunikacji elektronicznej innych niż usługi transmisji danych używane do świadczenia usług komunikacji maszyna-maszyna, zawierana z konsumentem w formie pisemnej, elektronicznej lub dokumentowej określa w szczególności:

(...)

10) tryb i warunki dokonywania zmiany umowy, w tym okoliczności jej zmiany wskazane w art. 307-309 ustawy;

(...)

wPKE

Art. 75. 1. Do umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych, o której mowa w art. 56 ust. 1 ustawy uchylanej w art. 64 ust. 1, zawartej przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, z wyjątkiem przepisów art. 285–291, z wyłączeniem art. 288 ust. 1 pkt 10), oraz art. 294 ustawy, o której mowa w art. 1.

Alternatywnie proponujemy następującą zmianę w art. 75 ust. 1 wPKE:

1. Do umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych, o której mowa w art. 56 ust. 1 ustawy uchylanej w art. 64 ust. 1, zawartej przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, z wyjątkiem przepisów art. 285–291 oraz art. 294 ustawy, o której mowa w art. 1. Umowa, o której mowa w zdaniu poprzedzającym, może także określać tryb i warunki dokonywania w niej zmian, zgodnie z art. 307-309 ustawy, o której mowa w art. 1. Określenie trybu i warunków zmian umowy zgodnie z art. 307-309 ustawy, o której mowa w art. 1 następuje w trybie określonym w ust. 6.

Uzasadnienie:

Przedłożona propozycja zmierza do rozwiązania problemów opisanych w pkt I niniejszego pisma, poprzez nałożenie obowiązku posiadania w umowach abonenckich klauzul modyfikacyjnych zgodnych z wymogami PKE. Rozwiązanie takie zmierza do usunięcia trwającej obecnie w branży niepewności prawnej co do dopuszczalnych zasad zmiany umów abonenckich.

III. Przesłanki dokonania zmiany umowy

Propozycja zmiany:

Proponujemy wprowadzenie do art. 309 PKE otwartego, minimalnego katalogu okoliczności, które mogą uzasadniać zmiany umów abonenckich.

Art. 309. 1. Dostawca usług komunikacji elektronicznej może dokonać jednostronnej zmiany warunków umowy o świadczenie usług komunikacji elektronicznej zawartej na czas określony, nieokreślony lub umowy, o której mowa w art. 303 ust. 1, jeżeli możliwość wprowadzania

~~zmiany przewidziano w treści umowy, określając w umowie okoliczności, w których zmiana może nastąpić w przypadku wystąpienia przewidzianych w treści umowy okoliczności, w szczególności takich jak:~~

- a) okoliczności określone w art. 307 ust. 1 ustawy,
- b) zmiana wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych,
- c) wzrost cen towarów i usług związanych ze świadczoną usługą,
- d) wzrost obciążeń publicznoprawnych,
- e) wzrost kosztów ogólnych prowadzenia działalności i obsługi klienta,
- f) zmiana orzecznictwa lub zmiana interpretacji prawa wyrażona w komunikatach lub wytycznych organów administracji publicznej, w zakresie dotyczącym zasad świadczenia usługi,
- g) poniesienie istotnych nakładów inwestycyjnych na rozwój sieci lub zwiększenie jakości świadczonych usług,
- h) usunięcie z oferty usługi lub zmiana jej parametrów z powodu zmian technologicznych lub organizacyjnych.

Uzasadnienie:

Zawarcie w przepisach PKE otwartego, minimalnego katalogu okoliczności uzasadniających zmianę umowy jest konieczne ze względu na fakt, że UOKiK kwestionuje niemal każdą propozycję dostawców w tym zakresie. W szczególności, w komunikacie dotyczącym podwyżek dokonanych przez Vectra S.A.⁴ zakwestionowano takie przesłanki zmiany umowy jak:

- 1) „wzrost obciążeń publicznoprawnych”,
- 2) „wzrost kosztów lub nakładów związanych ze świadczoną usługą”,
- 3) „znaczące rozszerzenie lub polepszenie funkcjonalności świadczonych usług”
- 4) „stworzenie możliwości skorzystania z nowych produktów, usług, aplikacji lub funkcjonalności”.

UOKiK uznaje powyższe okoliczności za zbyt ogólne i otwarte. Kwestionowane przez UOKiK okoliczności zmiany umowy są natomiast podawane w warunkach umownych przez przedsiębiorców telekomunikacyjnych na obszarze wielu państw UE. Brak jest zatem powodów, by w Polsce tego typu zapisy miały być uznawane za niedopuszczalne. Stanowisko UOKiK jest szczególnie rażące w sytuacji, w której stawianym zarzutom nie towarzyszy nawet próba sformułowania wymogów, jak takie klauzule brzmieć powinny (co uniemożliwia wprowadzanie do umów jakichkolwiek klauzul związanych ze zmianą warunków umowy). Pod pozorem zastrzeżeń wobec określonych warunków UOKiK odmawia więc w praktyce przedsiębiorcom możliwości zgodnego z prawem (w interpretacji UOKiK) dostosowania cen usług do zmian rynkowych. W takim wypadku przedsiębiorcy – co oczywiste – związani będą potencjalnie „wieczystymi” umowami (chyba że wypowie je sam abonent), które w świetle art. 365[1] KC uznać należy za niedopuszczalne w polskim systemie prawa.

Stanowisko UOKiK, zgodnie z którym przesłanki zmiany umowy muszą być weryfikowalne przez konsumenta sprawia, że jedyną podstawą zmiany może być wzrost wskaźnika cen towarów i usług (a i ten jest kwestionowany przez Prezesa UOKiK). Poszczególne koszty

⁴ <https://nowa-strona-2023.uokik.gov.pl/vectra-i-klauzule-inflacyjne-zarzuty-prezesa-uokik>, dostęp 12.02.2024 r.

świadczenia usług nigdy nie będą podlegały weryfikacji przez konsumenta, ponieważ stanowią tajemnicę przedsiębiorstwa lub nie mogą być jednoznacznie przypisane do konkretnej usługi. Brak jest też w prawie polskim zarówno normy prawnej, jak i ustalonych zwyczajów, które przewidywałyby jakąkolwiek kontrolę cen przez pryzmat kosztów (pomijając ograniczone możliwości regulowania wybranych rynków, w oparciu o przepisy szczególne i głównie wobec podmiotów o znaczącej lub dominującej pozycji). Stanowisko UOKiK prowadzi przykładowo do nieakceptowalnego wniosku, że w przypadku podniesienia przez nadawców kanałów telewizyjnych opłat licencyjnych nawet o kilkadziesiąt procent dostawca usług telewizyjnych nie będzie w stanie zmienić cen detalicznych abonentom. Podobnie, wzrost kosztów energii, wynagrodzeń, usług hurtowych oraz szeregu innych kosztów nie będzie uprawniał dostawcy do zmiany cen usług, co jest sytuacją niespotykaną w jakimkolwiek innym kraju europejskim.

Obecna sytuacja wymaga otwartego zakomunikowania oczywistego faktu, że Prezes UOKiK, nie mając kompetencji ustawowych, w sposób arbitralny i niezrozumiały sprzeciwia się jakimkolwiek podwyżkom cen przez całą branżę telekomunikacyjną. Wymaga to interwencji legislacyjnej w celu zapewnienia przedsiębiorcom telekomunikacyjnym pewności prawnej. Podkreślić trzeba przy tym, że pomimo prowadzonych postępowań Prezes UOKiK (poza nielicznymi przypadkami) nie zakwestionował ogólnych klauzul modyfikacyjnych stosowanych od kilkunastu lat przez banki.

Poniższa tabela zawiera zagraniczne przykłady warunków umownych, w oparciu o które sporządzono listę przesłanek w zaproponowanej zmianie przepisu art. 309 ust. 1 PKE. Podkreślić należy też, że poza ogólnymi klauzulami modyfikacyjnymi, w użyciu są także klauzule waloryzacyjne i inflacyjne, które szczegółowo zostaną omówione w pkt IV pisma.

Przedsiębiorca (państwo)	Wymienione w warunkach umownych okoliczności uzasadniające zmianę umowy
Deutsche Telekom (Niemcy)	<p>W zakresie warunków cenowych (pkt 8 OWU⁵):</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzrost kosztów całkowitych (korekta dokonywana według „słusznego uznania”) - na koszty całkowite składają się koszty zapewnienia i obsługi sieci, koszty obsługi klienta, koszty personelu i usług, energii elektrycznej, koszty ogólne (administracyjne, marketingowe, czynsze, odsetki) <p>W zakresie warunków pozacenowych (pkt 9 OWU):</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostosowanie się do sytuacji, której nie można było przewidzieć, a której nieuwzględnienie spowoduje naruszenie równowagi kontraktowej (zmiany nie mogą dotyczyć zakresu usług i zasad wypowiedzenia) - usunięcie luk regulacyjnych, których istnienie utrudnia wykonanie umowy - usługa może być wycofana lub zmieniona jeżeli nie może być świadczona w dotychczasowej formie z powodu rozwoju technologii, zmian prawnych lub innych wymogów

⁵ Allgemeine Geschäftsbedingungen Festnetz und Mobilfunk-Anschlüsse, <https://www.telekom.de/dlp/agg/pdf/49963.pdf>, dostęp 09.02.2024 r.

A1 Austria Telekom AG (Austria)	Pkt 3.1 – 3.3 OWU ⁶ - brak wskazania przestanków wprowadzania zmian (zmiany mogą być dokonywane w każdych okolicznościach) - klauzula waloryzacyjna
Orange Espana (Hiszpania)	Pkt 15 OWU ⁷ - bliżej niesprecyzowane przyczyny prawne, techniczne, operacyjne, - bliżej niesprecyzowane okoliczności związane z usługą oraz rynkiem („service or market reasons”) - możliwość podniesienia ceny jako skutek wydatków inwestycyjnych (na rozwój pokrycia zasięgiem), wzrostu kosztów utrzymania sieci lub wymiany sprzętu - wzrost cen konsumpcyjnych - wzrost kosztów usług powiązanych z usługą abonenta - wzrost kosztów obsługi klienta, podatków lub innych świadczeń publicznoprawnych
Orange (Francja)	- brak ograniczeń w zakresie wprowadzania zmian w warunkach pozacenowych - klauzula inflacyjna (pkt 10.5 OWU ⁸)
Proximus (Belgia)	- brak ograniczeń w zakresie wprowadzania zmian w warunkach pozacenowych (pkt 3.1 OWU ⁹) - prawo zaproponowania nowych stawek pod rygorem wypowiedzenia umowy w przypadku znacznego wzrostu kosztów (pkt 3.4 OWU) - klauzula waloryzacyjna w zakresie warunków cenowych (pkt 6.1.2 OWU)
Telnet (Belgia)	- obiektywne czynniki zewnętrzne, które nie zależą „wyłącznie” od woli dostawcy (pkt 17.1 OWU ¹⁰) - w przypadku umów na czas nieokreślony zmiany mogą nastąpić z dowolnej przyczyny (pkt 17.2 OWU) - klauzula inflacyjna w przypadku warunków cenowych (pkt 7.2 OWU)
Orange Belgium NV (Belgia)	- dowolne przyczyny (pkt 2.6.2 – 2.6.3 OWU ¹¹) - klauzula inflacyjna w zakresie warunków cenowych (pkt 2.6.1 OWU)
TIM	Zmiany umowy reguluje art. 13 OWU ¹²

⁶ Allgemeine Geschäftsbedingungen,

https://cdn21.a1.net/documents/37417/790781/AGB+Access_221215_.pdf?_gl=1*79w32i*_ga*NjEyNTMwODQ4LjE3MDc0OTM5MTI.*_ga_KR8QR97DS2*MTcwNzgzNDA3My4yLjEuMTcwNzgzNDEwNy4wLjAuMA..*_fplc*dGt4Tk14WIBNQQW13JTJGbFJGOEc4bFhXR3hhbHc0bkxwFUGdMTk16NHd2VGNjTXJsVm9WOTYzcllabkYIMkZNEhhUTc0OFhXehZUTlUtePseW50bmxRazRoTWWhrZWVMMldTQIE2NHNjSFEzdzlObEzVzK13N29YY3FRcEgIMkY4N3R3JTNEJTNE, dostęp 13.02.2024 r.

⁷ GENERAL CONDITIONS OF ORANGE SERVICES, <https://www.orange.es/condiciones-legales>, dostęp 12.02.2024 r.

⁸ OWU dla usługi Internet Livebox: https://documentscontractuels.orange.fr/les-offres-orange-internet_cg_4638.pdf, dostęp 09.02.2024 r.

⁹ <https://www.proximus.be/dam/jcr:7a6be979-b712-4e0a-8dcf-7531f1772946/GTC>, dostęp 09.02.2024 r.

¹⁰ Algemene voorwaarden Telenet, dokument w wersji obowiązującej od 01.12.2023 r., <https://www2.telenet.be/residential/nl/klantenservice/algemeen/voorwaarden/algemene-voorwaarden/>, dostęp 09.02.2024 r.

¹¹ Conditions générales Abonnement, https://www.orange.be/sites/b2c/files/gc_17100032_abonnement_fr.pdf, dostęp 11.02.2024 r.

¹² <https://img.tim.it/sdr/documenti/contratti/contratto-rtg-adsl-voce.pdf>, dostęp 09.02.2024 r.

(Włochy)	<ul style="list-style-type: none"> - potrzeby techniczne, zarządcze, ekonomiczne (zmiany w polityce handlowej, strukturach produkcyjnych lub marketingowych) - zmiany w przepisach prawa lub orzecznictwie - zmiany warunków rynkowych mających wpływ na równowagę ekonomiczną - zmiany w metodach aktywacji lub dezaktywacji kart SIM, zmiany związane ze zwalczaniem nadużyć lub oszustw
----------	--

IV. Klauzule waloryzacyjne i inflacyjne

Propozycja zmiany:

Wnosimy o dodanie w art. 309 ust. 4 o następującym brzmieniu:

„Umowa o świadczenie usług komunikacji elektronicznej może przewidywać, że ustalone nią opłaty abonamentowe lub inne opłaty okresowe za świadczone usługi komunikacji elektronicznej

lub usługi towarzyszące podlegają okresowej waloryzacji w oparciu o obiektywny i niezależny od woli stron miernik wartości, w szczególności wskaźnik zmian cen towarów i usług konsumpcyjnych publikowany w oparciu o przepisy o statystyce publicznej. Waloryzacja dokonana na zasadach określonych w zd. pierwszym nie stanowi zmiany umowy o świadczenie usługi komunikacji elektronicznej. Ust. 2-3 nie stosuje się.”

Uzasadnienie:

Prawo zastrzeżenia możliwości waloryzacji cen usług telekomunikacyjnych, niedające abonentowi prawa do wypowiedzenia umowy, zostało jednoznacznie przesądzone w wyroku TSUE C-326/14, a także jest legalne tak na gruncie krajowego, jak i unijnego prawa konsumenckiego (vide ust. 1 lit. I) załącznika do Dyrektywy 93/13). Zgodnie z tym wyrokiem, warunkiem dokonania waloryzacji jest odwołanie się do jasnej, precyzyjnej i publicznie dostępnej metody indeksowania (taką metodą jest wskaźnik wzrostu cen konsumpcyjnych publikowany w oparciu o przepisy o statystyce publicznej). Orzeczenie to nie zawiera przy tym żadnych dalszych warunków lub ograniczeń w zakresie zasad dokonywania indeksacji cen.

Oficjalne komunikaty UOKiK jednoznacznie wskazują, że organ ten nie respektuje powyższego orzeczenia TSUE i stawia przedsiębiorcom telekomunikacyjnym zarzuty zmierzające de facto do uniemożliwienia korzystania z mechanizmu waloryzacji (indeksacji) cen. Przykładem jest tutaj powoływany wcześniej komunikat w sprawie Vectra S.A. Niezależnie od szczegółów stosowanego przez tego przedsiębiorcę mechanizmu zmiany cen, ze stanowiska wynika, że UOKiK nie akceptuje stosowania rozwiązań będących istotą waloryzacji. Następuje to poprzez nakładanie dodatkowych, nieprzewidzianych przez TSUE, ograniczeń w dokonywaniu indeksacji, które czynią cały mechanizm waloryzacji niemożliwym do stosowania.

W szczególności:

- 1) Zakaz indeksacji w oparciu o pełny wskaźnik inflacji. Zdaniem UOKiK, waloryzacja w oparciu o wskaźnik inflacji stanowi nieuczciwe przerzucenie na konsumenta ryzyka prowadzenia działalności gospodarczej.
- 2) Zakaz indeksacji w oparciu o wskaźnik inflacji, który jest niższy niż prognozowany. Zdaniem UOKiK, przedsiębiorca nie powinien podnosić cen o wskaźniki inflacyjne, w zakresie w jakim były one prognozowane.

Prezes UOKiK nie podaje przy tym jasno z jakich norm prawnych mają wynikać powyższe ograniczenia.

Zastrzeżenia powyższe są oczywiście sprzeczne z orzecznictwem TSUE, w związku z czym konieczne jest wprowadzenie rozwiązań legislacyjnych, które będą wyłączały możliwość interpretowania tego typu ograniczeń w korzystaniu z indeksacji. UOKiK usiłuje przymusić w ten sposób przedsiębiorców do ponoszenia negatywnych konsekwencji polityki gospodarczej i finansowej władz, na które ci przedsiębiorcy nie mają żadnego wpływu. Rozwiązanie takie narusza elementarne konstytucyjne zasady prowadzenia działalności gospodarczej, będąc w istocie pośrednią formą wyłączenia (tj. pozbawienia spodziewanych i słusznie oczekiwanych korzyści z jej prowadzenia). Skutkuje w istocie obowiązkiem subsydiowania świadczonych usług i abonentów, w celu realizacji polityk publicznych. Wpływ ten jest tymczasem skrajnie poważny, wyrażając się choćby we wzroście kosztów pracy, zmianie kosztów finansowania czy kursów walutowych, o cenach energii i innych pozycjach kosztowych nie wspominając. Możliwość uwzględnienia wskaźnika inflacji (do jego wysokości) w wycenie usług telekomunikacyjnych stanowi więc minimalny i racjonalny kompromis. Z jednej strony przedsiębiorcy uzyskują możliwość uwzględnienia wpływu zmiany wartości pieniądza w czasie na cenę świadczonych usług. Z drugiej zaś strony konsumenci uzyskują gwarancję, że cena świadczonych usług realnie nie wzrośnie. Podsumowując – wzrost ceny usług o inflację nie skutkuje wzbogaceniem przedsiębiorcy czyubożeniem abonenta. Oznacza on tylko urealnienie ceny usługi do takiej wartości, jaką ona miała w momencie zawierania umowy.

Zasadne jest w tym miejscu przytoczenie jak wygląda w tym przedmiocie praktyka w innych krajach UE. W innych państwach UE przedsiębiorcy stosują zarówno **klauzule waloryzacyjne** (przewidujące zmianę cen w oparciu o określony miernik bez prawa wypowiedzenia umowy), jak również **klauzule inflacyjne** (dające prawo korygowania cen o wskaźnik inflacji z zachowaniem prawa wypowiedzenia umowy). Zarówno klauzule waloryzacyjne, jak i inflacyjne są stosowane w odniesieniu do umów na czas określony i nieokreślony. Obrazują to poniższe tabele.

Klauzule waloryzacyjne

Przedsiębiorca (państwo)	Założenia klauzuli waloryzacyjnej	Wymogi UOKiK		
		Uwzględnienie niepełnego/częściowego wskaźnika	Zakaz uwzględnienia wskaźnika w zakresie prognozowanym przed zawarciem umowy	Ograniczenie zmian cen w umowach na czas określony
A1 Austria Telekom (Austria)	12.14.1 – 12.14.4 OWU - indeksacja następuje w oparciu o roczny średni wskaźnik inflacji - nie uwzględnia się wahań do 2% inflacji (przy czym w przypadku przekroczenia 2% w kolejnych latach,	Nie	Nie	Nie

	wcześniejsze wzrosty wskaźnika także mogą być uwzględnione) - waloryzacja najwcześniej rok po zawarciu umowy - brak rozróżnienia na umowy na czas określony i nieokreślony			
Proximus (Belgia)	6.1.2 OWU - korygowanie cen w oparciu o wskaźnik wzrostu wynagrodzeń (wzór $0.2+0.8 \times$ (poprzednia wartość wynagrodzenia/nowa wartość wynagrodzenia) - korygowanie co roku w dniu odpowiadającym temu, w którym zawarto umowę	Tak	Nie	Nie

Klauzule inflacyjne

Przedsiębiorca (państwo)	Założenia klauzuli inflacyjnej	Wymogi UOKiK		
		Uwzględnienie niepełnego/części wskaźnika	Zakaz uwzględnienia wskaźnika w zakresie prognozowanym przed zawarciem umowy	Ograniczenie zmian cen w umowach na czas określony
Orange (Francja)	10.5 OWU - korygowanie cen w oparciu o wskaźnik miesięcznego wynagrodzenia w sektorze telekomunikacji - brak rozróżnienia na umowy na czas określony i nieokreślony	Nie	Nie	Nie
Telnet (Belgia)	7.2 OWU - korygowanie cen raz do roku - korygowanie w oparciu o wskaźnik inflacji - brak rozróżnienia na umowy na czas określony i nieokreślony	Nie	Nie	Nie
Orange Belgium NV (Belgia)	2.6.1-2.6.3 OWU - korygowanie cen w oparciu o wskaźnik inflacji - korygowanie raz do roku	Nie	Nie	Nie

Zauważyć należy, że tylko jeden z badanych przedsiębiorców, tj. Proximus z Belgii, stosuje w swoich warunkach umownych możliwość podniesienia ceny o niepełny wskaźnik (choć i tak w wartości niemal zbliżonej do pełnego wskaźnika). Analizy innych ofert wiodących belgijskich dostawców pokazują jednak, że jest to decyzja tego przedsiębiorcy, a nie wymóg stawiany przez belgijski urząd ochrony konsumentów (pozostali stosują bowiem możliwość korekty cen o pełny wskaźnik).

Pozostali badani, a nie wymienieni w powyższych tabelach przedsiębiorcy, nie wprowadzili do swoich warunków umownych klauzul waloryzacyjnych lub indeksacyjnych. Zmiany cen są jednak u nich wciąż możliwe w oparciu o ogólne klauzule modyfikacyjne.

V. Zmiana umów zawartych na czas oznaczony

Propozycja zmiany:

Podtrzymujemy postulat zrównania zasad zmian umów na czas określony z zasadami zmian umów na czas nieokreślony. Postulat ten wymaga skreślenia art. 308 PKE oraz wprowadzenia w art. 309 ust. 1 zmian zgodnych z propozycją przedstawioną w pkt III pisma.

Uzasadnienie:

Proponowana zmiana jest zgodna zarówno z EKŁE, jak i praktyką w innych państwach europejskich.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, w innych państwach UE nie rozróżnia się co do zasady warunków zmiany umów na czas określony i nieokreślony. Jeżeli natomiast już takie rozróżnienie się wprowadza, to nie dotyczy ono klauzul waloryzacyjnych i inflacyjnych, co oznacza, że przedsiębiorcy zagraniczni zawsze mają prawo korygowania swoich cen w odpowiedzi na zmieniającą się sytuację gospodarczą (w obu typach kontraktów). Obrazuje to poniższa tabela.

Przedsiębiorca (państwo)	Odmienności w zasadach zmiany umów na czas określony względem umów na czas nieokreślony	
	Warunki cenowe	Warunki pozacenowe
Deutsche Telekom (Niemcy)	Brak	Brak
A1 Austria Telekom AG (Austria)	Brak	Brak
Orange Espana (Hiszpania)	Brak	Brak
Orange (Francja)	Brak	Brak
Proximus (Belgia)	Brak	Brak
Telnet (Belgia)	Brak	Zmiany w umowach na czas określony możliwe w ograniczonej grupie przesłanek: - obiektywne czynniki zewnętrzne, które nie zależą wyłącznie od woli Telnet

Orange Belgium NV (Belgia)	Brak	Brak
TIM (Włochy)	Brak	Brak

Zauważyć należy, że tylko jeden z badanych przedsiębiorców wprowadza ograniczenia w zmienianiu umów na czas określony, odwołując się do „obiektywnych czynników zewnętrznych, które nie zależą wyłącznie od jego woli”. Co istotne jednak, ograniczenie to zawarto w ogólnej klauzuli modyfikacyjnej. Przedsiębiorca ten posiada jednocześnie klauzulę inflacyjną pozwalającą na dokonanie korekty cen bez rozróżnienia na umowy terminowe i nieterminowe.

VI. Zmiana umów w przypadku zmiany taryf hurtowych

Propozycja zmiany:

Art. 307 PKE

1. Dostawca usług komunikacji elektronicznej może dokonać jednostronnej zmiany warunków umowy o świadczenie usług komunikacji elektronicznej w przypadku, gdy:

1) konieczność wprowadzenia zmian wynika bezpośrednio:

- a) ze zmiany przepisów prawa,
- b) z decyzji lub zaleceń pokontrolnych Prezesa UKE,

2) wprowadzenie zmian jest związane:

- a) ze zmianą stawek podatku od towarów i usług;
- b) z decyzją lub inną czynnością Prezesa UKE związanymi z określaniem wysokości opłat za usługi hurtowe wykorzystywane do świadczenia publicznie dostępnych usług komunikacji elektronicznej,

(...)

Uzasadnienie:

Wskazujemy na konieczność uregulowania zagadnienia zmiany warunków umowy abonenckiej w przypadkach, gdy umowa ta zawierana jest przez dostawcę w oparciu o korzystanie z regulowanych usług hurtowych innych przedsiębiorców telekomunikacyjnych. Sytuacje takie stanowią coraz większą część rynku, co wynika zarówno z nasycania sieci POPC, jak i planowanych inwestycji w ramach KPO i FERC. Dostęp do tych sieci jest regulowany, a ceny usług hurtowych zatwierdzane przez Prezesa UKE. Podwyżki tych opłat stanowią okoliczność niezależną od dostawców. Przedsiębiorcy powinni mieć możliwość dostosowania się do realiów, które są od nich niezależne, a przy tym mają istotny i bezpośredni wpływ na ich działalność. Dodatkowo, zatwierdzanie opłat hurtowych przez Prezesa UKE następuje na podstawie prawa krajowego (art. 27 Megaustawy), choć dokonywane może być w ramach czynności nie mających postaci decyzji administracyjnej (będąc równocześnie aktem działania administracji w zasadzie równoważnym w skutkach decyzji). Obecne brzmienie art. 307 PKE, które odnosi się wyłącznie do pojęcia „decyzji” generuje zatem lukę, w związku z którą bardzo podobne w skutkach zdarzenia generują odmienne skutki dla dostawców.

Wskazujemy, że proponowane rozwiązanie pozostaje zgodne z art. 103 ust. 4 EKŁE. Zgodnie z tym przepisem, przedsiębiorcy mają prawo zmiany umowy, a abonenci pozbawieni są możliwości jej wypowiedzenia, w sytuacji gdy zmiana umowy wynika z przepisów unijnych lub krajowych. Działalność Prezesa UKE w zakresie regulacji cen dostępu hurtowego

ma umocowanie w prawie krajowym (wskazywany wyżej art. 27 Megaustawy w odniesieniu do sieci dofinansowanych).

Wprowadzenie proponowanych niniejszym pismem zmian do art. 307 PKE przyniesie również korzyści abonentom:

- 1) Po pierwsze, brak reakcji na omawiane zagadnienie może prowadzić do stagnacji w rozwoju nasycenia ofertami detalicznymi dofinansowanych sieci.
- 2) Po drugie, powinna być możliwość reagowania na niezależne od dostawcy zmiany taryf hurtowych.

VII. Podsumowanie – tekst jednolity przepisów uwzględniający proponowane zmiany

Przepis w brzmieniu uwzględniającym proponowane zmiany	Wyjaśnienie
<p>Art. 288 ust. 1 PKE</p> <p>1. Umowa o świadczenie usług komunikacji elektronicznej, w zakresie usług komunikacji elektronicznej innych niż usługi transmisji danych używane do świadczenia usług komunikacji maszyna-maszyna, zawierana z konsumentem w formie pisemnej, elektronicznej lub dokumentowej określa w szczególności:</p> <p>(...)</p> <p>10) tryb i warunki dokonywania zmiany umowy, w tym okoliczności jej zmiany wskazane w art. 307-309 ustawy;</p> <p>(...)</p>	<p>- uwzględnienie postulatu z pkt II, tj. wprowadzenie obowiązku uregulowania w umowach zasad zmiany umowy w zgodzie z przepisami PKE</p>
<p>Art. 307 PKE</p> <p>1. Dostawca usług komunikacji elektronicznej może dokonać jednostronnej zmiany warunków umowy o świadczenie usług komunikacji elektronicznej w przypadku, gdy:</p> <p>1) konieczność wprowadzenia zmian wynika bezpośrednio:</p> <p>a) ze zmiany przepisów prawa,</p> <p>b) z decyzji lub zaleceń pokontrolnych Prezesa UKE,</p> <p>2) wprowadzenie zmian jest związane:</p> <p>a) ze zmianą stawek podatku od towarów i usług;</p> <p>b) z decyzją lub inną czynnością Prezesa UKE związanymi z określaniem wysokości opłat za usługi hurtowe wykorzystywane do świadczenia publicznie dostępnych usług komunikacji elektronicznej,</p> <p>3) proponowane zmiany:</p> <p>a) są wyłącznie na korzyść abonentów, w tym powodują obniżenie cen usług komunikacji elektronicznej lub dodanie nowej usługi,</p> <p>b) mają charakter wyłącznie administracyjny i nie pociągają za sobą negatywnych skutków dla abonentów.</p> <p>Ust. 2 – 5 bez zmian</p>	<p>- uwzględnienie postulatu z pkt VI, tj. wpływu zmian taryf hurtowych na cenę usług detalicznych</p>
<p>Art. 308 PKE</p> <p>- skreślony</p>	<p>- zrównanie zasad zmiany umów na czas określony</p>

	<p>i nieokreślony zgodnie z ogólnoeuropejską praktyką i argumentacją zawartą w pkt V pisma</p>
<p>Art. 309 ust. 1 PKE</p> <p>1. Dostawca usług komunikacji elektronicznej może dokonać jednostronnej zmiany warunków umowy o świadczenie usług komunikacji elektronicznej zawartej na czas określony, nieokreślony lub umowy, o której mowa w art. 296 ust. 1, w przypadku wystąpienia przewidzianych w treści umowy okoliczności, w szczególności takich jak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) <u>okoliczności określone w art. 307 ust. 1 ustawy,</u> 2) zmiana wskaźników cen towarów i usług konsumpcyjnych, 3) wzrost cen towarów i usług związanych ze świadczoną usługą, 4) wzrost obciążeń publicznoprawnych, 5) wzrost kosztów ogólnych prowadzenia działalności i obsługi klienta, 6) zmiana orzecznictwa <u>lub zmiana interpretacji prawa wyrażona w komunikatach lub wytycznych organów administracji publicznej, w zakresie dotyczącym zasad świadczenia usługi,</u> 7) poniesienie istotnych nakładów inwestycyjnych na rozwój sieci lub zwiększenie jakości świadczonych usług, 8) usunięcie z oferty usługi lub zmiana jej parametrów z powodu zmian technologicznych lub organizacyjnych. <p>Ust. 2 – 3 bez zmian</p>	<p>- wprowadzenie otwartego katalogu okoliczności uzasadniających zmianę umowy, zgodnego z praktyką wiodących przedsiębiorców telekomunikacyjnych w innych państwach UE, zgodnie z argumentacją zawartą w pkt III pisma</p> <p>- zrównanie zasad zmiany umów na czas określony i nieokreślony zgodnie z ogólnoeuropejską praktyką i argumentacją zawartą w pkt V pisma</p>
<p>Art. 309 ust. 4 PKE</p> <p>Umowa o świadczenie usług komunikacji elektronicznej może przewidywać, że ustalone nią opłaty abonamentowe lub inne opłaty okresowe za świadczone usługi komunikacji elektronicznej lub usługi towarzyszące podlegają okresowej waloryzacji w oparciu o obiektywny i niezależny od woli stron miernik wartości, w szczególności wskaźnik zmiany cen towarów i usług konsumpcyjnych publikowany w oparciu o przepisy o statystyce publicznej. Waloryzacja dokonana na zasadach określonych w zd. pierwszym nie stanowi zmiany umowy o świadczenie usługi komunikacji elektronicznej. Ust. 2-3 nie stosuje się.</p>	<p>- wprowadzenie przepisu regulującego możliwość stosowania waloryzacji zgodnie z orzeczeniem TSUE w sprawie C-326/14</p>
<p>Art. 75 ust. 1 wPKE</p> <p>1. Do umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych, o której mowa w art. 56 ust. 1 ustawy uchylanej w art. 64 ust. 1, zawartej przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1,</p>	<p>- uwzględnienie postulatu z pkt II, tj. wprowadzenie obowiązku uregulowania w umowach zasad zmiany umowy w zgodzie z przepisami PKE</p>

z wyjątkiem przepisów art. 285–291, z wyłączeniem art. 288 ust. 1 pkt 10), oraz art. 294 ustawy, o której mowa w art. 1.

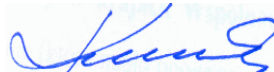
Alternatywnie:

1. Do umowy o świadczenie usług telekomunikacyjnych, o której mowa w art. 56 ust. 1 ustawy uchylanej w art. 64 ust. 1, zawartej przed dniem wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 1, stosuje się przepisy ustawy, o której mowa w art. 1, z wyjątkiem przepisów art. 285–291 oraz art. 294 ustawy, o której mowa w art. 1. Umowa, o której mowa w zdaniu poprzedzającym, może także określać tryb i warunki dokonywania w niej zmian, zgodnie z art. 307-309 ustawy, o której mowa w art. 1. Określenie trybu i warunków zmian umowy zgodnie z art. 307-309 ustawy, o której mowa w art. 1 następuje w trybie określonym w ust. 6.

Jerzy Straszewski

Polska Izba Komunikacji
Elektronicznej

Stefan Kamiński

Krajowa Izba Gospodarcza
Elektroniki i Telekomunikacji

Andrzej Dulka

Polska Izba Informatyki
i Telekomunikacji

Karol Skupień

Krajowa Izba Komunikacji
Ethernetowej

Krzysztof Kacprowicz

Związek Pracodawców
Mediów Elektronicznych
i Telekomunikacji Mediakom

Leszek Drozd

Fundacja Open Allies